
ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
“ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР”

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.н. Гошо Кирилов Петков

Директор на Институт за научни изследвания и обучение
на докторанти при Университет по библиотекознание
и информационни технологии

на дисертационния труд на

Габреил Гавреалов

на тема

**Социално-психологически аспекти на светската
интеграция на младежи, отпадащи от еврейската
ултраортодоксална образователна система**

за придобиване на образователната и научна степен „доктор”
в професионално направление 3.2. „Психология”,
докторска програма „Обща психология”

София * 2022

Рецензията е възложена по решение на Научно жури, определено със Заповед на Ректора на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“ № 385/17.06.2022 г. За изготвянето и ми бяха предоставени дисертационен труд, автореферат, публикации по темата на дисертационния труд и биографична справка за докторанта.

Научни ръководители на докторанта са доц. д-р Петър Нешев и доц. д-р Ивайло Лазаров.

Габреил Гавреалов е преминал през всички етапи на процедурата за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, в съответствие с изискванията на нормативната база в Р България.

Документите, представени в процедурата за защита на дисертационния труд, отнасящи се до даване на образователната и научна степен „доктор“, съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, на ППЗРАСРАБ и на нормативните документи на Университета.

Грижата за подрастващите, за тяхната социализация, за образоването и възпитанието им е важна функция на всеки родител. Тя е важна и за държавата като цяло. Ето защо в процеса на социализация е ангажирано цялото общество. Създават се специализирани структури, които поемат голяма част от основните функции, свързани със социализацията на подрастващите. Училището е една от тези специализирани организации, чието призвание е да подготви подрастващия индивид за бъдещото му ефективно участие в социалния живот. В тази връзка не е без значение как е организирана училищната дейност, как функционират и какви са резултатите от дейността на училищата.

Държавата осигурява не само материалната база за всяко държавно училище, но и създава структури, които да акредитират, т.е. да дадат права на учебното заведение да обучава и да възпитава, както и да контролират прилагането на държавните стандарти, създаването на учебните планове и програми и изпълнението им в образователния процес. Дори само това показва важната роля на

училището, която му се приписва в процеса на социализацията на подрастващите. Очевидно, важността на проблема за училището и неговите функции не се нуждае от допълнителна аргументация.

Особеност на израелската образователна система е, че успоредно със светската такава, съществува и т. нар. ултраортодоксална образователна система. На нейното оптимално функциониране и на резултатите от него разчита ултраортодоксалното общество в Израел. Проблемите се появяват, когато подрастващите, получили своето образование и възпитание в подобна образователна система се опитват да се приспособят към светския начин на живот. На тях им се налага непрекъснато да балансират между ултраортодоксалното и светското общество. Това очевидно е фактор, може би не единствения, но повлияващ очертаваща се тенденция млади момчета да напускат училищата, принадлежащи на ултраортодоксалната образователна система. Съществуващите досега изследвания акцентират върху социологическия аспект, върху факта на съществуването му, но не и върху индивидулната мотивация на подрастващите за напускане и влиянието на семейното им обкръжение за подобно решение.

Поставянето в центъра на дисертационната разработка на посочения проблем предизвиква внимание, вдъхва респект и заслужава подкрепа. Още повече, че резултатът, овеществен в дисертационния труд, който обсъждаме, показва успешното изпълнение на замисления от докторанта проект.

Габреил Гавреалов си е поставил за цел чрез дисертационния труд да разкрие процеса на формиране на вътрешните мотиви на подрастващите преди и след решението им да напуснат образователната система, за да разбере какво в крайна сметка ги е накарало да приемат такова екстремно решение от гледна точка на ултраортодоксалното общество и как са успели да привикнат към техния нов начин на живот извън първоначалното им ултраортодоксално общество.

Авторът развива дисертационното си изследване при допуска-

нето, че „ултраортодоксалното общество е „извън реалностите“ на сегашното израелско общество, а ултраортодоксалната образователна система не предоставя подобаващи достояния или ценности на онази част от обществото, чито представители се чувстват негодни за живот в условията на безкрайни религиозни наставления, поради което те естествено търсят алтернативи извън ултраортодоксалното общество“.

В преследване на изследователската си цел авторът е решил формулираните в увода научни задачи.

Авторът е формулирал изследователския проблем на основата на посоченото по-горе допускане, като развива и проверява в изследването си няколко частни хипотези.

Прави добро впечатление фактът, че в самото начало авторът е посочил някои ограничения, произтичащи от лимитираните времеви и ресурсни възможности на всяко индивидуално научно усилие, каквото е разработването на дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен „доктор“. Ограниченията се отнасят до размера на извадката и обхвата на случаите, които са включени в емпиричното изследване. Това естествено прави невъзможно генерализирането на изводите от анализа на данните, което авторът изрично е подчертал в текста, но емпиричните потвърждения на теоретичните постановки все пак очертават определени тенденции в поведението на обекта. Много подробно е представил и обосновал приложената методология на изследването.

Проблемите, заявени от автора като дисертабилни и нуждаещи се от задълбочен анализ са изследвани и представени професионално. Анализът на голямо количество литературни източници, преобладаващата част от които от последното десетилетие доказва, че Габреил Гавреалов познава съвременното състояние на изследвания проблем, както и последните тенденции в усилията на учените за неговото изучаване. Така дисертационното изследване е добре ситуирано в научния контекст на изследванията на юношеската социализация. В тази част на дисертационния си труд авторът

определен е проявил усет за мярка, като не се е увлякъл в преразказване на подробности при разглеждането на проблемите в богатата, обемна и интересна литература по темата. Той отделя голяма част от обема на изследването си за описание на своите собствени експериментални изследвания.

В дисертационното изследване се открояват няколко приноса с теоретичен и приложен характер. Приемам ги напълно. Те произтичат непосредствено от анализите в дисертационното изследване и са своеобразна квинтесенция на постигнатото.

Заявените претенции за получените приноси са напълно обосновани, доколкото резултатите от дисертационния труд несъмнено обогатяват съществуващите знания по изследвания проблем и освен това, могат да намерят директно приложение в практиката. Много ценни, в контекста на темата, са посочените от автора проблемни въпроси, които следва да бъдат изследвани в бъдеще, което ще доведе до по-пълното опознаване на явлението и до възможности за надеждното му управляване.

Рецензираният дисертационен труд представя автора като компетентен и професионално много добре подготвен учен и практик в областта на теорията и практиката.

Критични бележки нямам.

Авторефератът точно и вярно отразява най-важните аспекти на дисертационното изследване. Той е разработен и конструиран изцяло в традициите, установени в Университета за подобен вид научни трудове. Списъкът на публикациите показва, че постиженията на докторанта своевременно и публично са оповестени и до тях е имала достъп широката научна общественост.

В рамките на моята компетентност твърдя, че не открих текстове, неправомерно заимствани от чужди автори, които могат да се определят като plagiatство. Освен това, за времето през което работих върху дисертационния труд не съм получавал сигнали за такова.

Запознаването ми с представения за рецензиране

дисертационен труд и автореферата към него ми дават основание да направя следните изводи:

- Разкритата процедура за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ отговаря на изискванията, предвидени от чл.8 до чл.11 на глава втора от ЗРАСРБ и на чл.24 до чл.34, раздел втори на ППЗРАСРБ.

- В представения дисертационен труд се съдържат предвидените в чл.6 (3) на ЗРАСРБ и в чл.27 (1) от ППЗРАСРБ научно-приложни резултати, които са принос в науката.

- Проличава отличната теоретична и методологическа подготовка на докторанта, овладял технологията на научното изследване на равнище, което дава възможност да планира и провежда самостоятелни изследвания и в други области на научното знание.

Въз основа на положителните ми оценки за дисертационното изследване предлагам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват да дадем на **Габреил Гавреалов** образователната и научна степен "Доктор" в професионално направление 3.2. Психология, по докторска програма „Обща психология“.

Рецензент: проф. д.н.

Г. Петков

Гр. София

25.06.2022 г.